

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

**RADYO-TELEVİZYON YAPIM VE
YAYINCILIĞI**

**RADYO PROGRAM TÜRLERİ
213GİM101**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
1. AMACINA GÖRE RADYO PROGRAMLARI.....	3
1.1. Eğitim Programları	3
1.2. Kültür Programları	6
1.3. Drama Programları	8
1.4. Müzik - Eğlence Programları	11
1.5. Haber Programları	13
1.6. Spor Programları	17
1.7. Reklam Programları	18
UYGULAMA FAALİYETİ.....	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	24
ÖĞRENME FAALİYETİ-2.....	25
2. KAPSAMA ALANLARINA GÖRE RADYO PROGRAMLARI.....	25
2.1. Yerel Radyo Programları	25
2.2. Bölgesel Radyo Programları	27
2.3. Ulusal Radyo Programları	28
2.4. Uluslararası Radyo Programları	30
UYGULAMA FAALİYETİ.....	31
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	33
3. YAPIM BİÇİMLERİNE GÖRE RADYO PROGRAMLARI.....	33
3.1. Düz Programlar	33
3.2. Çok Sesli Programlar	34
3.3. Karma Programlar	35
UYGULAMA FAALİYETİ.....	37
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	38
ÖĞRENME FAALİYETİ-4.....	39
4. İZLEYİCİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE RADYO PROGRAMLARI.....	39
4.1. Cinsiyete Göre Radyo Programları	39
4.2. Yaş Gruplarına Göre Radyo Programları	40
4.3. Mesleklere Göre Radyo Programı	40
4.4. Yerleşme Birimlerine Göre Programlar	41
4.5. Eğitim ve Kültür Düzeyine Göre Programlar	41
UYGULAMA FAALİYETİ.....	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	43
CEVAP ANAHTARLARI.....	45
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	47
KAYNAKÇA.....	48

AÇIKLAMALAR

KOD	213GIM101
ALAN	Radyo-Televizyon Yapım ve Yayıncılığı
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Radyo Program Türleri
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül ile gerekli ortam sağlandığında radyo yayıncılığı standartlarında, değişik türde ve formatta programlar hazırlama becerilerinin kazandırıldığı öğrenme materyalidir..
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Radyo yayıncılığı modülü ile Radyo Programı Yapım Aşamaları modülünü almış olmak.
YETERLİK	Türüne göre radyo programı hazırlamak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Radyo yayıncılığı standartlarında, değişik türde ve formatta programlar hazırlayabileceksiniz Amaçlar <ul style="list-style-type: none">➤ Amacına göre radyo programları hazırlayabileceksiniz.➤ Kapsama alanına göre radyo programları hazırlayabileceksiniz.➤ Yapım biçimine göre radyo programları hazırlayabileceksiniz.➤ İzleyici özelliğine göre radyo programları hazırlayabileceksiniz
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Atölye ortamı, izolasyonlu radyo stüdyosu, mikser, mikrofonlar, jak bağlantıları, kablolar, hoparlör, ampifikatör, DAT, CD çalar, kasetçalar vs. donanımlı bilgisayar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (uygulama, soru-cevap) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modül sonunda edineceğiniz bilgi ve beceriler ile radyo programı hazırlamanız için vazgeçilmez olan radyo program türlerini tanımanız sizler için çok yararlı olacaktır.

Teknolojinin her geçen gün hızla ilerlediği bu zamanda coğrafi koşulların da elverdiği ölçüde radyo dalgaları binlerce kilometre öteden bize ulaşabilir. Radyonun bu sınır tanımamazlığı, her yerde kullanılabilir olması, cepte taşınabilmesi, her ortama uyumu radyonun günümüzde de çok önemli bir yere sahip olduğunu gösterir.

Radyonun bu kadar etkili olmasının bir nedeni de radyoda sesin esas olması, dinleyicinin radyodaki konuşmacının yüzünü hiç görmeden sadece sesini dinleyerek etkileşim içerisine girmesidir. 1990' lı yıllarda özel kanalların da yayına geçmesiyle beraber radyolar daha popüler hâle geldi. Ancak bu özel radyolar ticari bir araç olarak görüldüklerinden içerik olarak dinleyicilere faydalı bir şeyler veremedi. İzledikleri politika eğlence amaçlıydı. Radyoyu bir müzik kutusu gibi gören ve yayının tamamını müzikle geçiştiren radyolar dinleyicinin istek ve ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremez.

Radyonun profesyonellik kimliğine kavuşabilmesi her şeyden önce radyonun işlevinin ve bir radyo yayınının nasıl olması gerektiğinin kavranması ile ilgilidir. Bunlara dikkat edildiği zaman kalite artar. Kalitenin artması da reytingin yüksek olması demektir. Reytingin yüksek olması daha çok kitleye hitap etmek anlamına gelir.

Radyo programları amacına, kapsama alanına, yapım biçimine ve dinleyici özelliğine göre çok değişik türlerde olabilir. Örneğin ulusal bir radyoda yayınlanacak program ile sadece bir şehre hitap eden radyo programının içeriği ve yapım biçimi birbirinden farklıdır. Aynı şekilde, bir çocuk programının metni, yetişkinler için yapılacak programa göre daha basit ve eğlenceli olmalıdır.

İşte bu modül kitapçılığı ile hedef kitemizin, program türünün, yapım biçiminin ve yayın yaptığımız alanın özelliklerini dikkate alarak program hazırlamayı öğreneceğiz. Bu modülü tamamladığınızda, çok değişik türlerde programlarının hem içerik hem de teknik yönden birbirinden farklarını ve hazırlanma yöntemlerini kavramış olacağız.

ÖĞRENME FAALİYETİ - 1

AMAÇ

Tekniğe uygun radyo yayıncılığı standardında değişik türde ve formatta radyo programları yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Değişik formatta radyo program türlerini dinleyiniz, metin ve şekil özelliklerini araştırınız.
- Değişik formattaki radyo program türlerinin kullanılması amacını araştırınız.

Araştırma işlemleri için kamusal yayıncılık yapan radyoları dinlemeniz ve ziyaret etmeniz internet ortamında araştırma yapmanız gerekmektedir. Programcılarla görüşmeler yaparak değişik türde programların yapımı ile ilgili bilgi alabilirsiniz.

1. AMACINA GÖRE RADYO PROGRAMLARI

1.1. Eğitim Programları

Eğitim programlarında amaç, iletişimin bilgi verme işleviyle bağlantılı bir yayın türü oluşturmaktır. Çağımızda haber alma, toplumların en doğal haklarından sayılmakta özellikle demokratik düzene sahip ülkelerde bu haklar yasa kapsamına alınarak korunmaktadır. Radyonun haber işlevinin kalkınmakta olan ve gelişmemiş ülkelerdeki önemi diğer kitle haberleşme araçlarına göre çok daha fazladır. Çünkü bu ülkelerde okuma yazma oranının başka bir deyişle temel eğitimin düşük olması radyonun halkı aydınlatma ve haber vermedeki önemini artırmaktadır. Radyo bu işlevlerini yerine getirirken her şeyden önce objektif olmalıdır.

Eğitim programlarında amaç, bilgi vermek, uyarmak, yorumlamak, eğitmek ve inandırmaktır. Eğitim programlarına yönelik ilgiyi körükleyen en etkili unsurlardan birisi de “merak”tır. Eğitim programlarını izleyenlerin belirli bir amacı vardır. Öncelikle izleyiciler, yaşlılarının saygısını kazanmak, kişisel veya mesleki çıkarları ya da iş hayatındaki statülerini geliştirmek ve yeni bilgi ve beceri kazanmak için bu tür programları tercih etmektedir.

Eğitim programları planlanırken ilk yapılacak iş, programın hangi amaca hizmet edeceğinin ve bu hizmeti gerçekleştirmek için neler yapılması gerektiğinin belirlenmesidir. Genel olarak ele alındığında radyo ve televizyonun eğitim işlevi iki grupta incelenir.

- Örgün eğitim - Okul eğitimi
- Yaygın eğitim - Okul dışı eğitim (Halk eğitimi)

Bir ülkenin sosyo- ekonomik koşulları radyo ile yapılacak eğitimin içeriğini de belirler. Dinleyiciler, eğitim programlarını ancak önem verdikleri ya da ilgi duydukları bir konuyu ele alıyorsa dinler. Herhangi bir konuyu ele alan eğitim programını çekici hale getirmenin çeşitli yolları vardır. Örneğın, ünlü bir sinema oyuncusunun sunucu olarak kullanıldığı eğitim programları ilgi çekebilir.

Eğitim programlarında dikkat edilecek nokta, bu tür programların düzgün konuşan, izleyicinin güvendiğı, inandığı ve otorite olarak kabul edilen kişiler tarafından sunulmasına özen gösterilmesidir.

Resim 1.1: Radyo stüdyosu

“Örnek Radyo Eğitim Program Metni”

Programın Adı	: ÇOCUKLAR BÜYÜRKEN
Programın Konusu	: Sigaranın Sağlığa Zararları.
Programın Amacı	: Gençleri Sigaranın Zararlı Etkilerinden Korumak
Programın Hedef Kitle	: Genel (anne-baba- gençler)
Yayın Dönemi	: I. II. Ve III. IV. Yayın Dönemleri
Periyodu	: Haftada Bir Gün
Yazarı	: Ayşe Sezer
Yapımcısı	: Hasan Arı
Yayının Yapılacağı Radyo	: TRT
Yayın Kanalı	: TRT- 1
Yayın Tarihi	: 15.05.2007
Yayın Saati	: 17.00
Yayın Günü	: Cumartesi
Süresi	: 25 dk.
Yapımcı Ünite	: Ankara Radyosu (Eğitim ve Kültür Yayınları)

ÇOCUKLAR BÜYÜRKEN

SES 1: İyi günler sevgili dinleyiciler.” Çocuklar Büyürken” programında yine sizlerle birlikteyiz. Bugünkü programımızın konusu Sigara ve Sağlığa Zararları.

SES 2: Sigara tütün bitkisinin yapraklarından hazırlanır. Sigara insan sağlığı için en zararlı alışkanlıklardan birisidir. Sigara dumanında dört bin civarında zararlı kimyevi madde vardır. Bu zararlı maddelerin başında nikotin zift, karbon monoksit ve kanserojen maddeler gelir

Müzik: Kısa Geçiş

SES 1: sigarada bulunan nikotinden 100–120 miligram damardan insana enjekte edilirse, insanı öldürür.

...

Resim 1.2: Radyo stüdyosunda program hazırlayan öğrenciler

1.2. Kültür Programları

Radyo yayınlarındaki eğitim işlevini gerçekleştirmek üzere radyo yayınları arasında, eğitim ve kültür amaçlı programlara yer verilir. Ancak ticari amaçlı radyo kanallarında bu tür yayınlar çok az denecek orandadır. Edebiyat, resim, heykel, müzik, sinema, tiyatro, dans gibi konular kültür programlarının malzemesini oluşturabilir.

Radyo, eğitim içerikli programlarının yanı sıra toplumun bilgi seviyesini yükseltmek için kültür içerikli programlara da yer verir. Toplumlar değişmekte, gelişmektedir. Teknoloji de baş döndürücü hızla ilerlemekte ve insanlar bu gelişime ayak uydurmak zorunda kalmaktadırlar.

Kültür programlarının amacı, kültürel değerleri aktarmak, tüm dünyadaki kültürlerin tanınmasını sağlamak, bireyi çağdaş kültürel birikimlerle donatmak olarak tanımlanabilir.

Bir toplumun kalkınması ve gelişmesi bu tür kültür içerikli programlarla mümkündür. Toplumun düşünce hayatının gelişmesi bilimsel çalışmaların yapılabilmesi kültürel kalkınmışlıkla ilgili bir olaydır. Bu tür programlar yapmak, radyo gibi kitle iletişim aracının en önemli görevidir.

“ Örnek Program Metni”

ÜÇ ŞEHİTLER DESTANINDAN ŞEHİTLER VE ÖLÜLER

MÜZİK: *BAŞLAR/ YÜKSELİR FONA GEÇER*

SES 1: Şavkı vurur yüzümüze uzaktan,
Şehitlerin, Üç şehitler tepesindeki.
Her nefesimiz bir duman, bir zehir,
Ölmek bunun yanında ne ki?
Tut ki savaşımız burada bitmiş hemşerim.
Terhis olmuşuz, köye varmışız de ki:
İnsan anasının yanına nasıl varır,
Simsiyah bir leke yüzündeki
Çarenin yokluğu hiçbir şeyi değiştiremez
O kadar alçalmadık hele ki
Cevap ver bunca kahraman,
Boşuna mı öldü peki?

SES 1: Merhaba sevgili dinleyiciler, bir “Edebiyatımızdan Seçmeler” programıyla yine birlikteyiz. Programımızı Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Üç Şehitler Destanı’yla açtık. Üç Şehitler Destanı, İkinci Dünya Savaşı sırasında sık sık el değiştiren “Adsız Tepe”nin tanık olduğu yiğitlikleri anlatır.

Bu şiirde, uğruna şehit olanların anısına bu tepenin adının Üç Şehitler Tepesi’ne dönüşmesi ve Mustafa Kemal’in yücelen önderliği dile getirilir. Şair, savaşan mehmetçiklerimizin özverili duygu ve çöşkularıyla oluşturdukları yiğitliklerden yararlanarak kendine özgü, destansı bir söyleyiş ortaya koymuştur.

SES 2: Şairimiz 1914 yılında İstanbul’da doğdu. Orta öğrenimini...

...

Resim 1.3: Radyo stüdyosunda bir kültür programı sunumu

1.3. Drama Programları

Drama programları denince aklımıza ilk gelen şey radyonun altın yıllarında büyük bir dinleyici kitlesine sahip olan “arkası yarın” ve “radyo tiyatrosu” adlı programlardır. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar televizyona yönelmeye başladılar ve böylece duyarak takip ettikleri radyo oyunları ile geliştirdikleri hayal gücünü zayıflatılar.

Dramatik programlar her türlü ayrıntıların planlandığı, senaryosunun önceden yazıldığı program türleridir. Drama programı yaparken konu seçimi önemlidir. Seçtiğiniz konunun ilginç olması, hedef kitlenin herhangi bir sorununu dile getirmesi, bu soruna çözüm araması ya da izleyiciyi yaşadığı mekândan alıp yaratılan hayal dünyasına götürebilecek şekilde tasarlanmaları gerekir.

İnsanların yaşadığı ortam ile olmak istedikleri ortamın farklılığından kaynaklanan zıtlıklar, aşk, nefret, intikam, macera (serüven), kendi geçmişini araştırma, merak vs. drama programlarına konu oluşturabilir.

Bu yapım tekniği, dramatik nitelikte yazılmış tiyatro eserleri, öykü ve romanlardan dramatik biçimde uyarlanmış konulara uygulanmaktadır. Bu tür program biçimine “oyun” da denir. Radyo yayınları içinde yer alan kısa temsil (skeç)ler, arkası yarın türü diziler (serials), ve komedi türü oyunlardaki (sitcom) biçimler, dramatik yapım biçimleridir.

Radyo oyunu tiyatro, sinema, roman gibi dramatik bir yapıya sahiptir, dedik. Dramatik eserde üç bölüm bulunur. Bu bölümler, serim, düğüm ve çözüm ya da giriş, gelişme, sonuç olarak adlandırılır. Bu bölümlerin sıralamaları değiştirilerek farklı dramatik yapı kurulabilir.

Dramatik yapım biçiminin önemli bir özelliği düz programlarda görülmeyen, kullanılan müzik ve efekt öğelerinin kullanılmasıdır.

Radyo oyunlarında karakterlerin portresi diyaloglarla verilir. Karakterler, oyunda çizdikleri kişilikleriyle dinleyicinin programı takip etmesini sağlayan en önemli faktördür. Karakterlerin dinleyicilerin beklentilerini, yaşam felsefesini iyi yansıtması gerekir. Oyunun kahramanı ve karşısına çıkan engellerle mücadelesinde dinleyiciye belli bir tarafı tutma şansı tanınmalı, karakterler arasındaki gerilim, oyunun sonuna kadar götürülebilmelidir. Karakterlerin konuşması kişiliklerine uygun olmalıdır. En küçük bir duygu belirtisi bile ses ve sözle verilebilir. Radyo oyunlarında konuşma dili kullanılmalıdır. Diyalog cümleleri mümkün olduğu kadar kısa, sade ve anlaşılır olmalıdır.

Radyo oyunlarında telefon görüşmeleri, mektuplar, karakterlerin kişilikleri ve durumları hakkında kolayca bilgi verebilir. Radyo oyununda efektler oyuna gerçeklik kazandıran oyunun etkili olmasını sağlayan yollardan biridir. Efektler radyo oyununda büyük harflerle yazılıp altı çizilmelidir. Müzik efektleri genelde girişte, sahne geçişlerinde ve finalde kullanılır.

Geçişler dışında metinde başka müzikler kullanılıyorsa müziğin başladığı ve bittiği yerler belirtilmelidir. Bunların dışında bazen anlık sevinç ve bunalımların dinleyici üzerindeki etkisini yoğunlaştırmak için birkaç saniyelik flaş müzik kullanılır.

Dramatik programlarda her olay belli mekânlarda geçer. Mekânlar programın ruhsal yapısı hakkında bilgi verir. Neşeli, romantik vs. gibi. Bu ortamın efek, müzik ve diyaloglarla verilmesi dinleyiciyi oyuna motive eder. Efektlerle zaman ve mekân istenildiği gibi yaratılabilir.

Oyunlaştırma olarak adlandırılan bu biçimde iletilmek istenen bilgi -ki bu çoğu kez eğitici olmaktadır- oyun içerisinde verilmektedir. Bu programlarda amaç daha çok ilgi çekmek ve daha etkili olmaktır.

Bu tür programlarla insanlar bir yandan çevresinde ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki yaşama biçimleri, örf-adetleri, duygu ve düşünceleri hakkında bilgi sahibi olurken diğer yandan kendisini o yerlere gitmiş hayal ederek, değişik insanlar tanır.

Özel olarak radyo tiyatroları yazılabileceği gibi tiyatro oyunlarından, romanlardan ve hikâyelerden de uyarlanabilir. Uyarlama yapmak ilk başta daha kolaymış gibi görünse de sadece kulağa hitap eden ve konuşmalarla ilerleyen bir oyunda oyunun geçtiği mekânı, zamanı, kişilerin ruh halini yansıtmak hiç de kolay değildir. Drama metni hazırlandıktan sonra seslendirme ekibi belirlenir ve uygun bir stüdyoda seslendirme çalışması yapılarak oyun kaydedilir. Drama için gereken efektler ve doğal sesler ya kayıt sırasında oyuncular tarafından üretilir ya da bir efektör tarafından efekt arşivinden bulunarak banda eklenir. Ayrıca radyo tiyatrolarının giriş ve çıkışı ile aralarına konuya uygun müzikler de eklenir.

Günümüzde radyolar düşük maliyetli ve fazla emek gerektirmeyen programlara yönelmişlerdir. Radyoda drama programı yapmak ise hem emek, hem zaman hem de masraf gerektiren bir iştir. Bir anlamda drama çalışmalarının yapılmasında harcanan emek, yapılan çalışma dinleyiciye yansıyan kısmından kat kat fazladır diyebiliriz. Dramalarda önemli olan bir konu da ekip çalışması olmasıdır. Ekibin uyumu ve alanında uzmanlaşması programı başarıya götürecektir.

Resim 1.4: Drama program çalışması

Özgün radyo oyunları ile Türk ve dünya edebiyatının seçkin eserlerinden yapılabilecek uyarlamalar radyoculuğun sanatsal işlevini yerine getirmesini sağlar.

Müzik, efekt ve insan sesiyle canlandırılan edebiyat eserleri, radyoyla milyonlara ulaşarak onlara yeni dünyalar açar. Bu uygulamalar İngiltere’de olduğu gibi ülkemiz de de okuma alışkanlığını olumlu etkileyebilir.

“ Örnek Drama Metni”

MÜZİK: BAŞLAR/ SÜRER FONA GEÇER

Ses 1: Ben Türk genciyim!

Ne silahtan, ne mayından ne de toptan korkarım.

Vız gelir bana hepsi

Meydanda kurşunlar dans ederken, ben düşman kovalarım...

MÜZİK : KISA GEÇİŞ

EFEKT : KAPI ZİLİ

EFEKT : KAPI GICIRTISI

BABA Evet, buyrun. Kimi aramıştınız?

GÖREVLİ : (ÜZÜNTÜLÜ VE SIKILGAN BİR TAVIR TAKINIR)

Mehmet Yurteri'nin evi mi?

BABA : Evet burası. Bir şey mi var?

GÖREVLİ (ÜZÜNTÜLÜ) Nasıl desem ki Oğlunuz, Mehmet...

MÜZİK : BAŞLAR/ KISA SÜRER/ BİTER

BABA : (ŞAŞKIN BİR TAVIRLA)

Ne! Hayır olamaz. Oğlum...

...

Bir radyo oyun yazarı eserinde, dinleyicinin yüksekliği, soğuşu, boşluk duygusunu ve buz üzerinde yürümenin güçlüğünü anlamasını, hatta görmesini sağlayabilir. Dinleyici tüm bunları gerçekte görmez ama yazarın kendisine verdiği çeşitli belirtici öğelerle kendi hayal dünyasında hepsini yaşatır. Örneğin dağa tırmanan bir adamın öyküsünü anlatıyoruz diyelim:

Dinleyicinin bu olayı hayal dünyasında yaşatmasını sağlamamız gerekir. Bu nedenle de çeşitli belirtici sözcüklere başvurmalıyız. Balta, ip, sırt çantası, rüzgar, buz, buzul vb. gibi. Dinleyici bu sözcüklerin tanımlandığı nesnelere bakarak değil onlarla ilgili çağrışımlara başvurarak olayları hayal dünyasında canlandıracaktır.

Bir başka örnek de şöyle verebiliriz. **EFEKT: AĞUSTOS BÖCEĞİ SESİ... UZAKTAN DUYULUR, DEVAM EDER...**

Bu efektin, karşılıklı konuşmadaki belirtici sözcükler ile desteklenmesi gerekir. Böylece dinleyici evin kent dışında olduğunu, öykünün, yazın geçtiğini anlayabilir.

1.4. Müzik - Eğlence Programları

Radyo yayınlarının genel amacı ne olursa olsun, müzik ve eğlence türü programlara her radyo kanalında rastlanır. Hatta denilebilir ki müzik ve eğlence yayınlarının amacı, diğer yayınların izlenmesi için de bir araçtır. Özel radyolarda reklam almak ana amaç olduğu için yayınların izlenmesini sağlamak üzere müzik ve eğlence türü programlara ağırlık verilir.

Müzik, radyonun üç ayağından biridir. Konuşma ve efektler, sesin sacayağını oluşturur. Müziği uygun yerde kullanmak gerekir. Her boşluğa müzik sıkıştırılmaz. İyi seçilmiş, zamanlaması uygun bir müzik parçası programınıza çok şey katar. Uygun olmayan bir müzik ise dinleyiciyi çileden çıkarır. Bir anlamda müzik dinleyicinin ruh halini düzenler. Şunu belirtmekte yarar var ki donanımlı, gelişmiş radyo istasyonlarında her şey bilgisayar denetiminde yürütülmektedir. Örneğin müzik parçalarının hangi sırayla çalınacağı, reklamların ne zaman gireceği ve program süresinin belirlenmesi radyoculuğa özel bilgisayar yazılımlarıyla sağlanmaktadır.

Burada belirleyici bir etken de ülkenin kültür yapısı ile kanalların seslenmek istediği dinleyici kitlelerinin özellikleri radyo kanallarının ne tür müziğe yer vereceğini belirler. Müzik programlarında ana unsur doğal olarak müziktir. Bir müzik programında ana temayı: bir kişilik (ünlü sunucu vb.), bir olay (yoksullara yardım), bir müzik türü ya da bir mekân oluşturabilir. Öncelikle programcı bu temalara ait fikirler bulur. Bu aşamada yararlanabileceği özel kaynaklar da vardır. Örneğin, bestecinin doğum günü, ulusal tatiller, özel günler gibi. Aksi takdirde birbirinden bağımsız müzik parçalarını bir araya getirmekle bir müzik programı gerçekleşmez.

Müzik programlarında tempoyu canlı tutacak önemli unsurlardan biride sunucu ya da sunuculardır. Farklı tür müzik yapan sanatçıları belli bir kompozisyon uyumuyla sunmak ve sanatçılar arasında geçişi sağlamak sunucunun görevidir. Ayrıca programa çağırıldığı sanatçıya yönelteceği ilginç sorularla dinleyiciyi hazır hâle getirerek, bir programa çok şey katacaktır.

Radyoda DJ veya diskjokey adı verilen ve programdaki müzik parçalarını tanıtır parçaları uygun geçişle bağlayan program sunucularından özellikle hedef kitlesi gençlik olan programların sunuşunda yararlanılmaktadır.

Müzik programlarının süresi ve programın ritmi dinleyiciyi sıkmayacak şekilde düzenlenmelidir. Program için müzik parçaları aralarına yerleştirilecek sözel malzeme programın akış hızını etkileyen önemli bir unsurdur.

Müzik programlarının akışı içerisinde en sevilen, en tanınmış parçaları sona bırakmak ya da programa katılan tüm sanatçıların birlikte şarkıyı seslendirmeleri programın doruk noktasını oluşturur.

Müzik programları içinde yer alan müzik türlerine göre, Hafif Batı Müziği, Klasik Batı Müziği, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Hafif Türk Müziği programları olarak sıralanabilir. Burada şunu belirtelim ki tematik müzik programları belli bir uzmanlığı gerektirir. Bu tür programları izleyenlerin eğitim ve bilgi düzeyi popüler müzik programlarının izleyicilerinden daha yüksek olduğu bir gerçektir. Bu nedenle de bu programın daha entelektüel anlamda işlenmesi gerekir.

Türk Halk Müziği programlarında halk müziğine katkıda bulunacak yöresel derleme çalışmaları yapan sanatçıların derlemelerine programda yer verilir.

Türk Sanat Müziğinde bestekâr ve söz yazarına yer vermek onların görüşlerini yansıtmak, çalışmalarını seslendirmek önem taşımaktadır.

Hafif Batı Müziği ve Hafif Türk Müziği alanında özgün çalışmalara yer vermek, dinleyicinin müzik zevkini ve müzik kültürünü artırmaya yönelik programlar dikkat çekicidir.

Müzik programlarında sunucu, programın birliğini, bütünlüğünü sağlama açısından önem taşır. Müzik programları özet bir metinle gerçekleşir. Ancak detaylı hazırlanan bir program metni hem içeriği hem de biçimi önceden belirlemeye olanak tanır. Bu program metninde, programda yer alacak sanatçılar bu sanatçıların ilginç ve renkli yönleri belirlenir. Bu yönlerin ortaya çıkması ile ilgili çalışmalar yapılır. Programda yer alacak müzikler dinlenir. Gerekli provaların yapılması yönetime büyük kolaylıklar sağlar.

Örnek Müzik Programı Metni

‘ Her Dilden Her Telden’

PROGRAM CINGILI

MÜZİK : YAVAŞÇA YÜKSELİR/ FONA GEÇER/ DEVAM EDER

(Aşık Veysel’in Kendi sesinden Toprak isimli şiiri)

Dost dost diye nicesine sarıldım,
Benim sadık yarım kara topraktır.
Beyhude dolandım boşa yoruldum,
Benim sadık yarım kara topraktır.
Nice güzellere bağlandım kaldım.
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum.
Her türlü isteğim topraktan aldım.
Benim sadık yârim kara topraktır.

Ses 1: İyi günler sevgili dinleyiciler, programımıza Aşık Veysel’in Toprak isimli kendi seslendirdiği şiiri ile başladık. Bugünkü “Her dilden her telden” programımızın konusu Aşık Veysel Şatıroğlu şiirleri ve edebiyatımıza kazandırdığı çağdaş özellikler.

Ses 2: Aşık Veysel (1894–1973) Sivas’ın Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde doğdu. Çocukluğunda geçirdiği çiçek hastalığı yüzünden gözlerini kaybetti. Babasının eğlensin diye aldığı sazı çalmayı öğrendi. Köye gelen âşıkları dinleyerek kendini yetiştirdi.

Ses 1: ...

Müzik: BAŞLAR/ SÜRER/ FONA GEÇER (Kendi sesinden “Dostlar Beni Hatırlasın”)

SES 2: ...

1.5. Haber Programları

Verilmek istenen iletinin bir ya da iki sesle anlatıldığı programlardır. Bir anlamda haber programları düz programlardır. Yani anlatımın ağırlıklı olarak kullanıldığı müzik ve efektlere çok özel durumlarda başvuru programlardır.

Bu tür yayınlar, dar anlamı ile haber bültenlerinden daha kapsamlı, bir anlamda aydınlatıcı, eğitici nitelikteki haber programlarından oluşmaktadır. Bir kitle iletişim aracı olan radyonun temel işlevlerinden biri haber vermek, toplumu aydınlatmaktır. Her radyo kanalının yayınlarında önce yönetim sonra da radyo kanalının benimsediği yayın formatına bağlı olarak uzun ve kısa haber bültenleri yer alır. Hemen hemen her radyo kanalında günde iki üç kez uzun haber bültenleri ve her saat başı da kısa haber bültenleri vardır. Özel radyo kanalları içerisinde habere daha fazla ağırlık veren hatta sadece haber yayını yapan radyolar da vardır.

Şunu da belirtmekte fayda var ki Türkiye’de 1994 yılından beri yasal ortamda yayın yapan, radyo istasyonları ise 3984 sayılı”Radyo ve Televizyon Kuruluşları Hakkında Kanun’a dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde özel kanallarında haftalık yayınlarının %5’inden az olmamak koşulu ile haber yayını yapmaları öngörülmektedir. Aynı durum eğitim ve kültür programlarında da öngörülmektedir.

Haber programları hazırlanırken çok iyi araştırma yapmak gerekir. Konunun uzmanlarından doğrudan alınacak bilgiler, konu ile ilgili çeşitli kaynaklardan toplanacak veriler, olaya tanık olmuş kişilerin görüşleri, konu ile ilgili uzmanların yaptığı açıklamalar, yazdıkları makaleler ve bununla ilgili bilgi ve belgeler program yapımcısına ışık tutar.

Bu nedendir ki haber programı hazırlamak isteyen program yapımcısının iyi bir arşiv birikimi olmalıdır.

Radyo haberleri her şeyden önce kısa, anlaşılır ve akıcı olmalıdır. Radyo haberciliğinde esas olan hızdır. Haber radyoya ulaştığı anda dinleyiciye iletilir. Radyo muhabiri habere fazla müdahale etmemeli, muhabir giriş ve çıkış ile olayı belirtmeli detayları mümkün olduğu kadar kişilerine ve tanıklarına bırakmalıdır. Radyoda spikerin haberi tekrar etmesi mümkün olmadığından haberin anlaşılır ve kısa cümlelerle yazılması gerekmektedir.

Radyo haberlerinde flaşa ilk sözcüğün seçimi önemlidir. Dinleyiciyi ilk andan itibaren radyo başında tutmak iyi oluşturulmuş “Flaş” ile mümkündür. Dinleyici radyoda genelde ilk sözcüğe dikkat etmez. Bu nedenle asıl önem taşıyan can alıcı ifadeler ikinci ya da üçüncü sözcüklerde verilmelidir.

Radyo sadece kulağa seslenen bir araç olduğundan haberin flaşı, mümkün olduğu kadar tekrar edilmelidir. Böylece dinleyici baştan kaçırdığı bazı önemli noktaları öğrenmiş olacaktır.

Radyo haberlerinde bugün sözcüğü olabildiğince kullanılmamalıdır. Çünkü radyo haberi zaten o gün olmuş olaylardır. Basın toplantısı haberlerini verirken toplantıda konuşma yapan bir kişinin konuyla ilgili asıl mesajı içeren sözleri değişiklik yapılmadan verilmelidir. Kişilerin sözleri üzerinde yapılacak oynamalar haberi aslından uzaklaştırabilir.

Belli konularda verilen demeçlerde muhabir tarafından yapılan eklemeler veya demeci eksik vermek yanlış anlamalara yol açar. Bazı durumlarda kişinin konuşmasını özetlemek gerektiğinde konuşmanın aslına sadık kalmak yapılacak en iyi iştir.

Radyoculukta röportaj, programcılığın ve haberciliğin bölünmez bir parçasıdır. Röportaj yapılan kişi, ilk elden bir haber kaynağıdır. Bir haberin yerinden aktarılmasında ya da bir programın sunumunda röportaj, monotonluktan kurtaran bir çalışmadır. Özellikle modern radyoculukta sık sık kullanılan bu teknik, haber yayımlarından, eğitim, kültür, eğlence, spor hatta reklâm yayımlarına kadar kullanılmaktadır.

Röportajda ilk yapılacak iş konukla ilgili araştırma yapmak ve gelen konuğun rahatlamasını sağlamaktır. Görüşmenin başında, görüşme konusu ve konuşmacı, özenle tanıtılmalıdır. Röportaj aralarında da konuğun adını sık sık dile getirerek radyosunu yeni açanlara konuğu tanıtmaya imkânı sağlanmalıdır.

Röportajı yapan kişinin röportaj sırasındaki tutum ve davranışları konuşmacıyı etkileyeceğinden her zaman kibar ve nazik olunmalı, konuşmacının sözü sık sık kesilmemelidir. Ancak konuya hâkim olduğunuzu da hissettirmelisiniz.

Günümüzde eğlence ve müziğin ön planda olması nedeniyle çoğu radyo istasyonlarında habere gerekli önem verilmemekte, gazete ve televizyonlardan toplanarak hazırlanan kısa haber bültenleri ile dinleyicinin haber alma gereksinimini karşılamaktadır. Haber seçiminde dikkate alınacak olan radyonun, ulusal veya yerel olup olmadığı bir de radyo istasyonunun temel yayın politikasıdır.

Haberin seçimi kadar sunumu da önemlidir. Sunucunun ses tonunu iyi ayarlaması, konuşma dilini kusursuz kullanması gerekir. Ayrıca vurguyu da yerinde yapabilmelidir.

Resim 1.5: Haber program sunumu

Haber programı hazırlamak bir ekip çalışmasını gerektirir. Ekipteki tüm elamanların güncel olayları izlemesi, başarılı sosyal ilişkiler kurması, hızlı iş yapabilme yeteneğine sahip olması gerekir. Bir anlamda haber programı hazırlamak için zamanla yarışılır. Kısa zamanda olayla ilgili tüm ayrıntıları incelemek ve çeşitli iddiaları destekleyecek kanıtları bulmak gerekir.

Haber programlarında planlama yapmak önemlidir. Bazen ülke gündemine aniden oturan olağanüstü olaylara da her zaman hazırlıklı olunması gerekir. Çünkü habercilik sürpriz gelişmelerle açık bir iş alanıdır.

Haber kadrosunda görevli kişiler vardır. Bunların başında yazı işleri sorumlusu gelir, görevi ekip arkadaşlarının çalışmalarını yönlendirmek ve düzenlemektir. Bunun altında yazı işleri sekreteri vardır. Bu kişi kesinlikle gazeteci olmalıdır. Yazı işleri sekreterinin görevi kendisine gelen haber bantlarını incelemek ve günün konularını haber programının yayın akışına göre sıralamaktır. Bunlardan başka muhabirler vardır ki haber ve röportaj yaparlar. Muhabirler belirlenmiş bölgelerden sorumludurlar ve o bölgedeki her türlü haber kaynağını kullanarak haber üretirler.

‘ Örnek Haber Metni
‘ Zirvede İkili Görüşme’’

Nükleer krizle dünyanın gündemine oturan İran Cumhurbaşkanı ECO (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı) zirvesi için Bakü'ye gidiyor. Başbakan'ın da katılacağı zirve öncesi İran yetkilileri, “....., zirveye gelecek tüm liderlerle ikili görüşecek” dedi.

Nükleer programında geri adım atmayarak uluslar arası krize yol açmakla suçlanan İran Cumhurbaşkanı....., nadiren yaptığı yurt dışı gezilerinden birini gerçekleştirecek. Önümüzdeki ay, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'deki bir zirveye katılacak olan...

Haber bültenleri dışında haber gündeminden seçilen, kamuoyunda yankı uyandıran önemli konuları günlük, haftalık, aylık ya da belirli zaman dilimlerinde ayrıntısıyla sunan programlara haber programları denir.

Haber programlarının hazırlanışı temelde haber bültenlerine benzer. Haber programlarının senaryosu, düz haber metni gibi hazırlanır. Programın başında olay izleyiciye tanıtılır. Daha sonra olayın ardında yatan nedenler hikâyeleştirilerek aktarılır.

Olayı meydana getiren olgular arasındaki neden-sonuç ilişkileri tüm yönleriyle ortaya konur. Ancak bunu yaparken tarafsızlık ilkesine dikkat edilmelidir. Özellikle kamuoyunda tartışma yaratan sorunlar üzerinde olabildiğince farklı görüşlere yer vermek, konuyu tüm açıklığıyla kamuoyuna sunmak ve kararı yargıya bırakmak esas olmalıdır.

TRT'nin yayın planında haber bültenleri ve haber programları için belirlenen ilkelerden bazıları şunlardır:

“TRT haber bültenleri ve haber programlarında, ülkenin bütününe ilgilendiren veya çağdaş toplum insanının ilgisini çekecek olaylar, kamuoyuna tarafsız olarak yansıtılacaktır. Çeşitli şekillerde yorumlanan, tartışmaya ve değişik görüşlerin belirtilmesine imkân veren aktüel meselelerin aydınlatılmasında mümkün oldukça siyasi parti mensuplarına yer verilecektir.

Bütün haber bültenleri ve haber programlarında yayın aracının özelliğine uygun biçimde anlatım metodları değerlendirilecek, haber bültenlerinde önceden tespit edilmiş izlenimler yerine muhabirlerin canlı olarak aktardığı olayların dinamik bir bakış içinde verilmesi sağlanacaktır. Televizyonda görüntüye ağırlık verilecektir.

Haberlerde yorumlara ve değerlendirmelere de yer verilecek, haber bültenlerinde günümüzde ve gelecekte milletler arası ilişkilerimize zarar verebilecek siyasi ve ideolojik değerlendirmeler yapılmayacak bu tür değerlendirmeler ayrıca irdelenecektir. Haber ve yorumların kaynaklarının açıklanmasına dikkat edilecektir. “

Örnek Çalışma

-
- TRT ve özel radyo kanallarının haberlerini ve haber programlarını dinleyiniz.
- Dinlediğiniz haberleri ve haber programlarını karşılaştırınız.
- Siz de atölye ortamında haber yazma ve haber programı hazırlama çalışması yapınız.

1.6. Spor Programları

Radyo programları içinde belki de gelişen medyaya karşı önemini korumayı başaran radyo programlarından biri spor programlarıdır. Özellikle yerel radyolar buldukları yerdeki spor olaylarından haberdar olmak isteyen sporseverler için iyi birer haber kaynağıdır.

Radyoda hazırlanan spor programlarını dört gruba ayırırız:

- Temel stüdyo programı,
- Bültenler,
- Olayın canlı aktarımı ve spor karşılaşmalarının canlı yayını,
- Bunlardan her birinin diğeri ile gerçekleştirildiği çeşitli kombinasyonlarla birlikte hazırlanan programlardır.

Temel stüdyo programları tamamı spor olacak şekilde ya da spor ve müzik karışımı olacak şekilde iki farklı yöntemle hazırlanabilir.

Bültenlerde yapılan iş ise televizyon kanalları ya da gazete haberlerindeki spor haberlerinin esas alınarak sunumun yapılmasıdır.

Bazı spor kulüpleri, radyo istasyonlarının gelişimine katkıda bulunmak için belli bir fiyat üzerinden anlaşarak karşılaşmalarının naklen yayınına izin verir. Büyük kulüplerin maçlarını izlemek sporseverler için paralı olacağından, insanların kolayca ulaşabileceği ve istediği ortamda dinleyebileceği radyonun tercih edilmesi bu nedenle olumlu yönde olmuştur.

Spor haberi, sporla ilgili her türlü güncel gelişmenin yer aldığı haberdır. Futbolda lig karşılaşmalarından, basketbol, voleybol, vs. gibi spor dalı olduğu uluslararası alanda kabul edilmiş ve bir federasyon çatısı altında etkinlik gösteren bedensel, ruhsal gelişime yönelmiş çalışmalar spor haberlerine konu oluşturur.

Sporun hem eğlence hem de para kazanma aracı olarak toplum yaşamında önem kazanmasıyla birlikte haberciler de bu alana yöneldi. Yalnızca spor haberleri ile ilgilenmek için spor servisleri kuruldu.

Spor haberlerinde yer alacak konuları spor servis şefi belirler. Spor haberleri en sevilen spor dalından en az ilgi çeken spor dalına doğru sıralanır.

Spor haberi verilirken karşılaşmanın olduğu mekâna canlı bağlantı yapılması dinleyicinin ilgisini çeker. Canlı bağlantı sırasında muhabirin kendi izlenimlerini anlatması, sporcularla, hakemlerle ya da kulüp yöneticileri ile yapılan röportajlar karşılaşmanın heyecanını dinleyiciye aktarır.

Spor haberlerinde sporcularla ilgili konular da yer alabilir. Ancak bu tarz haberlerde sporcunun özel hayatına girmeden sporcunun yaptığı faaliyet ile ilgili haberleri ön plana çıkartmaya özen göstermek gerekir.

Bir spor haberi yaparken o spor dalına ait federasyonun yöneticileri ve yönetimi ile ilgili konuları ele alıp incelemek, federasyondaki aksaklıkları, yönetimdeki yolsuzlukları, yapılması ya da yapılmaması gerekenleri konu alan haberler de yapılabilir.

Spor kulüpleri, yöneticileri, spor haberlerinin konuları arasında sayılabilir. Kulüp başkanlarının oyuncu transferleriyle ilgili açıklamaları da spor haberlerinin konuları arasında yer alır.

Spor haberleri veya spor haber programları hazırlanırken elde edilen istihbaratın doğru olup olmadığı araştırılmalı, doğruluğu kesinleştikten sonra haber yapılmalıdır. Haber tek değil birkaç kaynaktan doğrulanmalıdır.

Spor programları habercilik ilkesine uygun olarak, yıllık belli bir spor takvimi çerçevesinde düzenlenir. Milli ve geleneksel sporlara özel önem verilir.

“Örnek Spor Haberi’

Sakarya'nın Tekvando Ordusu

Sakarya İlköğretim Okulu'nda 90 öğrenci Mamak Halk Eğitim Müdürlüğü'nün desteği ile harikalar yaratıyor. Başarılı okul, Türkiye Şampiyonası'nda tekvandocu Turgay Kavaklı ile Türkiye ikinciliği kazandı.

Sakarya İlköğretim Okulu, Mamak Milli Eğitim Müdürlüğü'nün desteği ile tekvandoda önemli başarılarla imza atıyor. Teknik direktör Sezai Yalçın ve antrenör Kamil Özer'in öğrencileri bu yıl katıldıkları Okullar arası yarışmada il birinciliği kazanarak gelecek için de ümit vaat etti...

Resim 1.6: Spor programı sunumu

1.7. Reklam Programları

Radyolarda iki türlü reklamla karşılaşırız. Birincisi radyonun kendi istasyonunun ve programlarının reklamı; diğeri de farklı ürün ve hizmetlerin tanıtım reklamıdır. Reklamda amaç ürünün satışını artırmak, kazanç sağlamaktır. Bilindiği gibi radyo görsel bir medya değildir. Radyoda dinleyicinin hayal gücüne seslenen reklamlar etkili olur. Radyo reklamları insanların kafasında imaj oluşturmadığı sürece başarılı olamaz.

Radyo, sayısal olarak çok kişiye hitap etmesine karşın bir anlamda kişiseldir. Dinleyici abartıyı ve gerçekleri çabucak fark edebilir.

Radyonun yaygın bir medya aracı olması her yer ve her ortamda dinlenebilmesi, kullanımın kolay olması dolayısıyla reklam açısından çok önemli bir araçtır. Reklamlarda radyonun duygusal boyutu kullanılmalıdır. İyi bir radyo reklamı, dinleyici ile etkili bir iletişim kurabilmeli, reklamı yapılan markaya karşı olumlu duygular uyandırabilmelidir.

Reklamın bir türü de ABD gibi ülkelerde uygulaması çok yapılan, bizde ise özel yayıncılıkta gelişen tür olarak programların satılması ya da diğer adı ile “sponsor”lu program uygulamasıdır. Televizyon programlarında daha yaygın olan bu uygulamada anlaşmaya bağlı olarak programların başında, sonunda, programın ortalarında o programı destekleyen kurum yada kuruluşun adı, ürettiği mal ve hizmet ve diğer bilgiler verilmektedir. Zaman zamanda reklamlar doğrudan değil dolaylı yapılır.

Şunu belirtmekte fayda vardır ki reklam (tanıtma) yayınları sadece para karşılığı program ya da zaman satma ile olmaz. Para karşılığı olmayan tanıtıcı programlara, gizli reklam tipine giren iletilere yayınlar içerisinde de rastlamak mümkündür. Örneğin bir sanatçının yeni çıkan albümünden söz ederek, albümünde yer verdiği şarkısını söylemesi gibi. Radyo reklamlarının başarısı bir anlamda reklam yazarına da bağlıdır. Reklam yazarı, hedef kitesini iyi tesbit etmelidir

Reklam ve onu destekleyen müzik, efekt, radyo istasyonunun yayın politikasına uygun olmalıdır. Radyo reklamları konuşma dilinde hazırlanmalıdır. Radyo reklam spotu, dikkat çekici müzik ve ses efekti ile başlamalıdır.

Reklamı yapılan ürünün öncelikle temel özelliği vurgulanmalı, burada dikkat edilecek nokta mesajın dikkat çekici ve bilgilendirici özelliğinin olmasıdır. Ürünün sağlayacağı faydalar anlatılmalı elde edemeyenin de yaşayacağı sıkıntılar dile getirilmelidir. Radyo reklamlarında dinleyicinin dikkati dağılmadan mesajı sunmak gerektiğinden zaman önemlidir.

Radyo reklamlarında adres ve telefon numaraları mutlaka söylenmeli hatta adres önemli bulunan bir merkezin konumuna göre değerlendirilerek verilmelidir. Maliye Bakanlığının arkasında, Valiliğin yakınında gibi...

Radyo bir anlamda televizyona göre daha yaygın bir araçtır. Öyle görünmektedir ki çoğu kişi günün belli bir saatinde radyo dinlemektedir. Durum böyle olunca da reklam verenler açısından radyonun önemli bir medya aracı olması doğaldır. Radyo on saniyeden bir saate kadar size istediğiniz reklam süresini satar.

Radyo aynı zamanda çok kişiye seslendiğinden çok geniş dinleyici kitesine ulaşmak istediğinizde çok faydalı olabilecektir. Örneğin yarıyıl sezon indirimi yapan bir firma, indirimli satışlardan önce üç gün süreyle, bölgesindeki önemli iki veya üç radyoya reklam vermekle kesinlikle gözardı edilmeyecek sayıda insana ulaşarak satışlarını arttırabilir.

Zor şartlarda piyasada bir yer edinmek veya mevcut yerinizi korumak için radyoyu düzenli bir şekilde kullanacağınız gibi herhangi özel bir olay ya da etkinliğin reklamını yapmak amacıyla da kullanabilirsiniz.

Halka açık satış, konser veya festival gibi yaklaşmakta olan özel bir olayı bildirmek ve tanıtmak, yeni bir ürün veya hizmet ya da yenilenmiş bir mağaza gibi herhangi bir şeyi tanıtmak için radyo en iyi seçim olabilir.

Radyo reklamcılığında üzerinde durulması gereken bir konu da dinleyicinin dikkatinin ilk birkaç saniyede yakalanmasının zorunluluğudur. Bu etkiyi sağlayabilmek için de ses efektleri ve gösterişli müzikal düzenlemelere yer verilir. Böyle yapılmadığında dinleyici tamamıyla kaybedilebilir. Reklam veren firma ya da organizasyonun adı, ürün ya da hizmetin ismi sık sık tekrarlanmalıdır. Çünkü tekrar hatırlanmayı kolaylaştıracaktır.

Radyo dinleyicisinin dikkatinin dağılmasını önlemek için radyo reklam metninin anlatımı basit, doğrudan ve harekete geçirici olmalı sen ya da siz vurgulanarak mesaj kişiselleştirilmelidir. İnsanlar kendilerine seslenildiğini düşünürlerse mesaja kişisel olarak cevap verebilirler. Bir anlamda reklam mesajınızı dinleyen binlerce kişi olduğunu unutup sanki tek bir kişiyle konuşuyormuş gibi reklam metnini yazmak gerekir.

Radyo reklam metinlerinde eylem ifadeleri kullanılmalıdır: “Hemen bugün satıcınıza uğrayın, ucuzluğu kaçırmayın” gibi. Bir anlamda kışkırtıcı sözcükler kullanmak dinleyiciyi harekete geçirir. “Şimdi”, “İşte”, “Alın”, “Aramazsanız kaybedersiniz” gibi. Önemli bir nokta da reklamınızda kullandığınız ifadelerin dostça olmasına özen göstermeniz gerektirir. Öncelikle menfaat ön plana çıkmamalıdır.

Radyo reklamları için başvuru formatları şöyle sıralayabiliriz:

- **Düz anons:** Tek bir spikerin reklamı seslendirmesi ile yapılır. Etkiyi artırmak için zaman zaman zaman ünlü kişilerin seslerinden de yararlanır.
- **Donut format:** Bu formatta düz anonstan farklı olarak müzik kullanılır.
- **Diyalog ve ses efektleri:** Bir ya da birden fazla spiker reklamı sunar. Bunlara ek olarak müzik ve ses efektleri de kullanılır.
- **Müzikli veya cıngıl format:** Müzik, reklamın algılanmasını kolaylaştırdığı gibi iyi bir cıngılla da reklamın kalıcılığı sağlanır. Cıngıl: reklamı yapılacak ürün ya da hizmet için özel olarak bestelenmiş reklamı yapılan ürün ya da hizmetin üstünlüklerini anlatan sözlü müzik parçalarıdır. Bir anlamda cıngıllar hareketli ve ritmik müzik parçalarıdır. Bazen reklamın tümü cıngıl olabilir.
- **Mizah:** Mizah hangi formatta olursa olsun reklamın etkisini artırmak için sıkça başvuru yöntemlerdendir.

Resim 1.7: Radyo stüdyosunda reklam metni sunumu

Radyo Reklam Formu Örneği

Müşteri Bilgileri Ad/Unvan Adres Telefon Teknik özellikler Süre Müzik Tür Montaj Ses Mono- Stereo	
Metin Sayfanın solunda sunucu. Ses, Müzik vb. ile ilgili bilgilere yer verilir. Ses: Müzik : Ses :	Sayfanın sağ kısmı ise; Okunacak metin. Bu metnin nasıl okunacağı, ses efektleri ile ilgili bilgiler vb. için kullanılır. Hanımlar bugün sizin gününüz! (Heyecanlı) Canlı, ritmik bir müzik. -----

“ Örnek reklam”

Aaaaa üzerindeki kazak çok güzel! Nereden aldın?
Tabi ki.....'dan aldım.
Bir sürü para vermişindir sen buna şimdi.
Duymadın mı? 'da %70 indirim var.
..... Bahçelievler-Tunah'da

Annenizin hediyesi 'den
Yüzlerce modelinden birini seçin, ikincisi bizden hediye.

Sağlıklı lezzetli süt
Peyniri ile en lezziz, en temiz
.....süt. Adı tek, tadı tek.

Radyoda reklam mesajı, hedef kitleye çok çabuk ulaşabilir. Bu yüzden güncel olaylarla ilgili hazırlanan reklam kampanyalarında radyo etkili bir reklam aracıdır. Radyo hem dinleyici hem de reklam veren için oldukça ekonomik bir araçtır. Dinleyici her gün dergi veya gazete alacak maddi güce sahip olmayabilir; ancak küçük bir transistörlü radyo alıcısı ile ülkesindeki olayları ve dünyayı takip edebilir.

Ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan radyo istasyonlarının varlığı da reklam verene bütçesi dâhilinde hareket etme imkânı sağlamaktadır. Radyo reklamı yazarken unutulmaması gereken bir nokta zihinde kalıcılığı artırmak için, reklam boyunca tek bir nokta üzerinde yoğunlaşmak gerektiğidir. Radyo reklamının dinleyici tarafından reddedilmesinin kolay olduğu unutulmadan reklamda tek bir tema üzerinde durulmalı; ancak bu tema etkili bir şekilde de işlenmelidir.

Örnek Çalışma

- Atölye ortamında, dörder kişilik gruplar oluşturarak aşağıdaki çalışmayı uygulayınız.
- Bir radyo kanalında çalıştığınızı düşününüz. Bir ürün belirleyiniz ve tanıtım reklamını hazırlayınız.
- Hazırladığınız reklamı sınıf arkadaşlarınıza dinletiniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Eğitim programlarında vereceğiniz mesajı tespit ediniz.➤ Kültür programlarının hedef kitlesini belirleyiniz.➤ Drama programlarında mesajı doğal ortamındaymış gibi verebilecek karakterleri tespit ediniz.➤ Müzik-Eğlence programlarında toplumun kültür yapısı ve hedef kitlenin özelliklerini belirleyiniz.➤ Haber programlarının amacını ve yapıyı özelliklerini belirleyiniz.➤ Spor programlarının yapıyı özelliklerini belirleyiniz.➤ Reklam programlarının amacını belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Araştırmacı olunuz.➤ Amacına uygun program hazırlamaya dikkat ediniz.➤ Programınız için gerekli araştırmayı eksiksiz yapmaya dikkat ediniz.➤ Programın üslubuna uygun dil kullanınız.➤ Hazırladığınız program metinlerini yüksek sesle okumaya dikkat ediniz.➤ Programın amacına uygunluğunu da dikkate alarak metinleri gereğinden fazla uzatmamaya dikkat ediniz.➤ Program hazırlamadan önce araştırma malzemelerini özenle seçiniz.➤ Farklı türde radyo programları dinleyerek sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

1. Dramaların belirgin özelliği eğitirken eğlendirmektir.
2. Özel radyoların yayın politikasında eğlence ağır basar.
3. Radyoda verilenlerin izleyici tarafından etkin bir şekilde alınması izleyicinin eğitim düzeyine bağlıdır.
4. Bir ülkenin sosyo-ekonomik koşulları radyo ile yapılacak eğitimin içeriğini belirlemez.
5. Reklam programlarının temelinde inandırma ve harekete geçirme işlemi yatmaz.
6. Radyo yayınlarının işlevleri aynı zamanda programın amacını da oluşturmaktadır.
7. Radyo kanallarının yayınlarında, yönetim sistemine ve benimsediği yayın formatına bağlı olarak uzun veya kısa haber bültenleri yer alır.
8. Ülkenin kültür yapısı, dinleyici kitlesinin özellikleri radyo kanallarının ne tür müziğe ağırlık vereceğini belirler.
9. Gizli reklam tipine giren iletilere yayınlar içinde her zaman rastlanabilir.
10. Reklam yayınlarında amaç, izleyiciyi etkilemek ve yönlendirmek olamaz.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Kapsama alanına göre radyo programları hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlar olmalıdır:

- Dar veya geniş kapsama alanına sahip radyo istasyonlarını ziyaret ediniz.
- Bu kuruluşların yayın akışlarını ve program türlerini inceleyiniz.
- Uluslararası radyo istasyonlarının yayın özelliklerini araştırınız.

Araştırma işlemleri için internet ortamı, devlet ve özel radyo istasyonları, kitabevlerini gezmeniz gerekmektedir. Radyo istasyonlarında çalışan kişilerden yayın türleri hakkında ön bilgi almanız gerekir. Kazanmış olduğunuz bilgi ve deneyimleri arkadaş grubunuz ile paylaşınız.

2. KAPSAMA ALANLARINA GÖRE RADYO PROGRAMLARI

2.1. Yerel Radyo Programları

Küçük bir yerleşim alanına seslenen yerel radyoların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Günümüz radyoculuğu, yerel programların yayınlanmasını daha ilgi çekici duruma getirmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren ülkemizde yayın yapan iki bine yakın özel radyo istasyonu bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak özel radyoculuğun olduğu ülkelerde küçük dinleyici kümelerine seslenen programlar oldukça fazladır.

Yerel radyolar, küçük yerleşim yerlerindeki insanların sorunlarına eğilen, dilek ve şikâyetlerine yer veren yayınlar yapmakta o insanların sesi olmaktadır. Yerel radyolarda genellikle canlı yayın yapılır. Dinleyici kitlesi ile telefon, faks, mektup, e-posta gibi iletişim kanalları ile daha içten ilişkiler kurulabilir. Radyo kanalında çalışanlarının sayısının az olması da herkesin birbirini tanıdığı rahat bir ortam oluşturur. Bu tür programlarda sık sık yarışmalar düzenlenerek yarışmacılara ödülleri dağıtılır. Bu tür programlar sponsorlar tarafından desteklenir. Programların yerel olmasının yanında; özel radyolardaki reklamlar da yerellik özelliği taşır. Bu reklamlarda yerel mal ve hizmetlerin tanıtımı ön plana çıkar.

Yerel radyolarda yayınlanan programlar genellikle yöresel haberler ve gelişmelerle oluşturulur. Bu tip radyolarda yer alan konulu programlar genellikle diğer bölgelerde yaşayan insanların çok fazla ilgilendirmeyen, sadece o yöreye has verilerle tamamlanır. Ancak yerel radyolardaki bazı programlar sadece yerel konulu da olmayabilir.

Örneğin Akşehir'deki bir festival hakkında ilçenin yerel kanalında yayınlanan program, o ilçe dışında yaşayan çoğu kimsenin ilgisini çekmeyebilir. Aynı radyodaki bir mizah-eğlence programı ise yapım niteliği ve içeriğiyle o yöre insanı dışında da ilgi toplayacak nitelikte olabilir.

Yerel radyoların en belirgin özelliklerinden biri de programların türü, hazırlanması, programdaki konuşmacılar ve dinleyicilerinde ilişkilerinin farklı olmasıdır. Dinleyici ile ilişkiler daha sıcak ve samimidir. Programlarda yerellik esas olduğundan program yapımıcısının, o yörede yaşayanların beğeni ve gereksinimlerini göz önüne alarak toplumu iyi bilen, tanıyan toplumdaki gelişmeleri izleyen kişiler olması gerekmektedir. Böyle olduğu durumda da bir program yapımıcısının kolayca program konusu bulabileceği ve kolayca programını hazırlayabileceği imkânları da vardır. Bu tür radyolar müzik ağırlıklı programlara da yer verir.

Yerel yayın yapan radyolar arasında TRT Hatay İl Radyosu ve Turizm Radyosu'nun yanı sıra pek çok küçük yerleşim birimlerindeki radyo kuruluşları sayılabilir. Yerel radyoların vericileri, ulusal ve bölgesel radyolara göre daha düşük kw ile daha dar bir alana yayın yapar.

Turizm radyoları, Türkiye'nin turistik bölgelerine yayın yapma amacı ile kurulduğundan 9 vericisi de Güney ve Batı Anadolu Bölgesi'ndedir. Bu kanallarda günde 16.5 saat, haftada 116 saat yayın yapılmaktadır. Yayınlar genellikle canlı kuşak yayını formatında yapılmaktadır. Ülkemize gelen turistlere İngilizce ağırlıklı olmak üzere Fransızca, Almanca, Yunanca, Rusça gibi yabancı dillerde bilgilendirici, eğlendirici, haber verici yayın yapılması amaçlanmıştır.

Turizm radyolarının yapım merkezi Antalya Lara'dadır. Programlar burada hazırlanmakta ve FM bandından stereo olarak verilmektedir.

Resim 2.1: Yerel radyo stüdyosu

2.2. Bölgesel Radyo Programları

Radyo verici gücünün bir bölgeyi kapsamaması durumunda bölgesel yayından söz edebiliriz. Bu radyo istasyonlarının yayınlacağı programlarda bölgesel gereksinimler dikkate alınır. Belli bir bölgede yayın yapan bölge radyoları öncelikle o bölgede yaşayan insanların sorunlarını sıkıntılarını dile getiren programlara yer verir. Bunun yanında bölgesel turizm ile ilgili programlar, bölgenin üretim ve sanayi kesimi ile ilgili mesajların yer alacağı programlara da yer verir.

Bölgesel nitelikte yayın yapan radyolar arasında, TRT'nin Erzurum, Antalya, Çukurova, Trabzon, GAP ve Diyarbakır Radyosu sayılabilir.

Bölgesel kanallar yayınlarını genellikle canlı yapmaktadır. Bunun anlamı, vericilerin bulunduğu illerde, bu yayınları yürütecek stüdyo donanımının ve diğer ekipmanın bulunmasıdır.

TRT'nin bölge radyoları gün içerisinde TRT-1'e bağlanarak ulusal radyo olarak yayın yapan radyoların zaman zaman da ayrılarak kendi bölgelerine yayın yapmaları ile dikkati çeker. Buradaki en önemli özellik, bu ayrılan zamanlarda varsa bölgeye özgü reklamların verilmesi ve bölgenin gereksinimi, özelliği olan konulara değinen programların yapılarak yayınlanmasıdır.

Bölge radyoları buldukları kent ile yakın ilişki içinde olduğundan yayınlarındaki öncelik, doğal olarak o kente özgü olmaktadır. Yerel radyolar bir şehir veya ilçeye dönükken; bölgesel radyolar bir merkez il ve etrafını hedef kitle olarak seçer ve bu bölgenin insanının dikkatini çekecek haber ve programlar üretir.

Resim 2.2: Bölgesel radyo istasyonu

2.3. Ulusal Radyo Programları

Verici gücü yüksek ve verici yönelmesi tüm yurdu kapsayan radyo istasyonlarındaki programlar ulusal nitelikteki programlardır. Burada verici gücünün tüm ülkeyi kapsamı zorunludur.

Ulusal radyo programları hedef kitle olarak tüm vatandaşları belirlediği için bu radyolarda yayınlanan programlar da sadece bir bölge insanını ilgilendiren nitelikte olamaz. Örneğin, ulusal bir radyoda bir yörenin tarım sulama problemleri gibi sadece belli bir kesimi ilgilendiren programlar yapılamaz.

Türkiye radyoları 1964 yılında başlayan TRT dönemine, 15 istasyon sayısı ve 100.5 saatlik bir yayın süresi ile girdi. Ayrıca yurt dışı için 16 saatlik yayın yapıyordu. Ulusal radyoların birden fazla yerde vericileri bulunur ve bu vericiler yerel ve bölgesel radyolara göre daha yüksek kilovat değerlerine sahip olduklarından uzak mesafelere yayını ulaştırırlar.

TRT, yayın sorumluluğunu devralınca ilk olarak yayın sürelerini arttırdı ve toplam günlük yayın süresini 163 saate çıkardı. Radyoların program üretme imkânları hızla artmıştır. 1974 yılında TRT-1, TRT-2, TRT-3 yayın postaları adıyla radyo yayınları ayrılmış, TRT-1 kesintisiz 24 saatlik yayına geçmiştir. TRT-1, Türk toplumunda en geniş dinleyici kesimini hedef almış, dinleyiciyi eğitmek, haber vermek amacını gütmüştür.

TRT-2, 1975 yılında yayına başlamış ve bir kültür yayını olarak düşünülmüştür. Programlarında geniş haber bültenlerine, yorumlara, sanat ve kültür konularına ve nitelikli müzik türlerine ağırlık vermeye çalışmıştır. TRT-3, TRT-2 ile aynı gün yayına girmiş, klasik batı müziği programları ile dinleyicinin müzik zevkine hitap etmeye çalışmıştır. Daha sonraları yayına giren TRT-4 ise bir Türk sanat ve halk müziği kanalıdır. TRT FM ise popüler müzik yayını, haber ve eğlence programları ağırlıklıdır.

1975 yılında radyolarımız şebeke yayıncılığına geçmiştir. Devletin elinde bulunan TRT'nin örgütsel yapısı merkez teşkilatı ile ulusal ve bölgesel kanalları, oldukça geniş bir örgüt yapısına sahiptir.

1990'lı yıllardan itibaren özel kanalların yayına başlaması, televizyonun 1950'li yıllarda ülkemize gelmesiyle birlikte ikinci plana düşen radyoları canlandırdı. 1982 Anayasasının 133. maddesindeki radyo istasyonlarının devlet tekelinde olduğunu belirten hükme rağmen özel radyolar birer birer yayına başladı.

FM kanalından yayına başlayan özel radyolar, temelde müzik ağırlıklı programlarla 15-35 yaş arasındaki genç kitleyi kendilerine hedef seçti. Müziğin yanı sıra spot haberciliği benimseyen özel radyolar ayrıntıya girmeden kısa başlıklar halinde haber bülteni oluştururken eğlence ağırlıklı bir yayın politikası izledi. Ancak ne var ki ilgi çekmek amacı ile tonlaması bozuk bir Türkçe ile konuşan yabancı kelimelere ağırlık veren sunucular tarafından Türkçemiz yozlaştırıldı.

Şunu belirtmekte de fayda vardır ki başlangıçta müzik ağırlıklı olarak ortaya çıkan bu özel radyolar zaman içerisinde kendilerine bir yayın formatı ve kimliği oluşturmaya başladı. Böylece hedef kitleleri daha da belirginleşmeye başladı. Bu radyolar, söz ve müzik ağırlıklı olmak üzere iki ayrı formatta yayın yapmaktadır. Söz ağırlıklı olanlar ise haber ve kültür programları ağırlıklı sınırlı sayıda radyo kanallarıdır.

Resim 2.3: Ulusal radyo istasyonu

Örnek “Radyo Akışı(TRT-Radyo-3)”

Akış
0.00 Gece ve Müzik
Latin Dünyasından Esintiler
0.20 Bir Konser (İ.D.S.O)
Küçük Konser
04.00 Pop Caz
05.00 Yaşamın Kaynağında Müzik
06.00 Sabah Müzik
07.00 Günün Programı ve Haberler
07.05 Çalar Saat
09.00 Haberler
09.15 Sabah Konseri
10.30 Gençlere
.....
13.00 üçlüler- Dörtlüler
14.00 Haberler
14.15 Pop Güncesi
.....
22.00 Haberler
.....
23.00 Siyah Beyaz Melodiler

2.4. Uluslararası Radyo Programları

Radyo istasyonlarının kapsama alanları ile ilgili bir başka yayın türü, yurt dışı yayınlardır. BBC tarafından ilk kez 1924 yılında ülke dışına başlatılan bu yayınlara, propaganda yayınları olarak da adlandırılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin çoğunun yurt dışına yönelik yayınları vardır. Bu yayınlarda hem o ülkenin kendi dilinde hem de seslendiği ülkenin dilinde yayın yapılmaktadır. Yurt dışı yayınlarda programlar, daha çok yayın yapılan ülkelerdeki toplumlara propaganda yapmak amacı ile hazırlanır. Hazırlanan programlarda dış ülkelerde yaşayan vatandaşların, gereksinim, beğeni ve istekleri dikkate alınır. Yurt dışına yönelik olarak yapılacak programlarda konuların içeriği, işleniş biçimi, kullanılacak malzemeler yönünden doğal olarak farklılıklar vardır.

Ülkemizde bu tür yayınlara Kamu hizmeti yayıncılığı görevi gören TRT'nin "Türkiye'nin Sesi (Voice of Turkey/VOT)" adı ile yaptığı radyo yayınları ile sürdürmektedir. 1938 yılında başlayan yurt dışı yayınları bugün Türkçe dışında 24 dilden yayınlanmaktadır. Dört kıtada bulunan farklı ülkeye, kendi dillerinde yayın yapan Türkiye'nin Sesi Radyosu (TSR/VOT), bu yayınlara önemli bir kısmını TRT-INT yayını olarak Türkiye Cumhuriyetlerine, Balkan ülkelerine ve diğer komşularımıza yönelik olarak sürdürmektedir. TRT, dünyada en çok dilde ve en geniş alanda yayın yapan uluslararası yayıncı kuruluşlardan birisidir. TRT'nin uluslararası yayınlarda Türkiye ile gönül bağı olan soydaşlarımıza ve diğer milletlere hem Türkiye hem de buldukları ülkeler ile ilgili haber ve programlar sunulur. Böylece soydaşlarımızla ve komşularımızla iyi ilişkilerimizin geliştirilmesi sağlanır.

Burada internet yayıncılığına değinmek yerinde olacaktır. Gelişmiş ülkelerin yeni yayın tekniği olarak nitelendirilen internet yayıncılığı giderek yaygınlaşan bir teknoloji olma yolundadır.

Ülkemizde özel radyoların büyük çoğunluğu internet aracılığı ile de yayınlara tüm dünyaya yayınlamaktadır. TRT ve Türkiye Polis Radyoları da internet yayıncılığını uygulamaya başlamıştır.

TRT radyoları, karasal vericilerle yayın yapmalarının yanında TÜRKSAT 1C uydusundan da yayın yapmaktadır. Ayrıca, Diyarbakır GAP ile Turizm Radyoları da uydu yolu ile de yayınlara vermektedirler. Yayınların tümü internet üzerinden de yayınlanmaktadır.

Resim 2.4: Uluslararası radyo istasyonu

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yerel programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Bölgesel programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Ulusal programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Uluslararası programların yapım özelliklerini inceleyiniz.➤ Uluslararası yayınlarda konuların işleniş biçimine dikkat ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Hazırladığınız programın dil yönünden üslubuna dikkat ediniz.➤ Ulusal programların sunuş biçimine dikkat ediniz.➤ Uluslararası programların sunuş biçimine dikkat ediniz.➤ Kapsama alanlarına göre radyo programı yaparken araştırma malzemelerini doğru belirleyiniz.➤ Hedef kitlenizi doğru tespit ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

- 1. Radyo istasyonları yayınlarını, ulaşabildiği alana göre düzenlemek zorundadır.
- 2. Ulusal nitelikte yayın yapan radyolar ile bölgesel yayın yapan radyoların program planlama kriterleri farklıdır.
- 3. TRT -1 1975 yılında yayına başlamış ve bir kültür yayını olarak düşünülmüştür.
- 4. Antalya Radyosu yerel nitelikte yayın yapan bir radyodur.
- 5. Hatay İl Radyosu bölgesel nitelikte yayın yapan bir radyodur.
- 6. TRT, Türkiye'nin Sesi Radyosu TRT-INT ile yayınlarını yapmaktadır.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Yapım biçimine göre yayın türlerini tanıyarak, özelliklerini öğrenecek ve bu özelliklere uygun radyo programı yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlar olmalıdır;

- Düz programların özelliklerini araştırınız.
- Karma programların özelliklerini araştırınız.
- Radyoda çok sesli program türü örneklerini dinleyerek, özelliklerini öğreniniz.

Araştırma yapmanız için internet ortamı, devlet ve özel radyolar, radyo program özelliklerinin tanıtıldığı kitapları satan kitabevlerini gezmeniz gerekmektedir. Radyo programları hazırlayan kişilerden ön bilgi almanız gerekir. Kazanmış olduğunuz bilgi ve deneyimleri arkadaş grubunuz ile paylaşınız.

3. YAPIM BİÇİMLERİNE GÖRE RADYO PROGRAMLARI

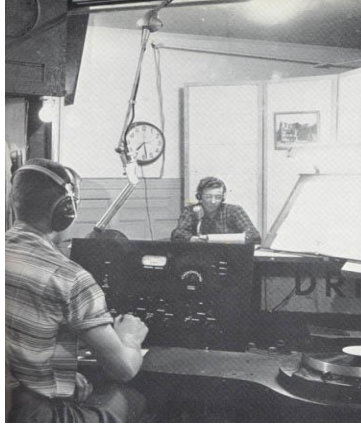
3.1. Düz Programlar

Radyoda yer alan programlar, belirli biçimlerde hazırlanır. Bunlar tek veya iki sesli düz konuşmalar, röportaj, oyun, dramatik yapım, bulmaca, yarışma, karma gibi değişik biçimlerde olabilir. Programın amacı ya da içeriği ile bağlantılı olarak yapım biçimi de belirlenir. Örneğin amacı haber verme olan bir yayının hazırlanış ve sunuş biçimi tek ya da iki sesli düz konuşma şeklinde olacaktır.

Bu tür programlarda verilmek istenen mesaj bir ya da iki sesle anlatılır. Müzik ve efekt az kullanılır.

Bu tür programlar, bir kişinin yani spikerin anlatımı, iki kişinin karşılıklı konuşması ya da soru-cevap şeklinde olabilir. Bir konuda uzman kişilerle iş yerinde ya da stüdyo içerisinde yapılan röportaj türü yapım biçimi de genel olarak düz yapım olarak tanımlanır.

Düz programlarda verilmek istenen mesaj, az ve öz olarak sunulur. Bu nedenle de özellikle tek sesli programlarda sürenin kısa tutulmasına özen gösterilmelidir. Bu süre programın amacına göre 5-20 dakika arasında sınırlandırılmalıdır. Süresi uzun tutulan düz programlarda bir süre sonra dinleyicinin dikkati dağılacığından program amacına ulaşamayabilir. Haber, sohbet, eğitim-kültür, tarih, aydınlatıcı (sağlık, trafik, anma programları gibi) yayınlarda genellikle düz program formatı tercih edilir.

Resim 3.1: Düz program sunumu

SÖZ PROGRAM METNİ (CANLI)¹

Programın Adı: Köpüklü Mavi

(Denizlerimiz Denizciliğimiz)

Yayın Tarihi: 1.1.2001

Programın Yapımcısı : Hilal Ertan

Sinyal

SÖZ : Merhaba...” Vira demir” deyip uzun bir yolculuğa başlıyoruz bugün. Yıl boyunca her salı bu limanda olacağız, Radyo-1’de 16.05’ ten 16.30’a dek. Size denizin sesini, kokusunu getireceğiz. Denize gönül veren, ekmeğini bu engin maviden çıkaranlarla tanıştıracacağız sizi, ki onlar cesur, dayanıklı ve özgür ruhlu insanlardır bizce. Denizler gibi engindir gönülleri... Eski bir denizci şarkısı diyor ki:

“ Yeni bir rüzgarla yola çıktığımız zaman,
Bütün karacılar hasta olur bayım,
Denizciler gevşer, kafaları rahat,
Ve şarkılar söyleyerek vakit geçirirler bayım:
Burada gülerек,

....

...

SÖZ : Biz her salı bu limanda demirleyeceğiz. Radyo-1’de, 16.05’te... Katılın bize. Yalnızca dinlemekte kalmayın telefon edin, e-mail gönderin.

Hoşçakalın.

3.2. Çok Sesli Programlar

İkiden fazla sesin yer aldığı program yapım türüdür. Bu türe örnek olarak açık oturum, yuvarlak masa, forum, panel gibi çok kişinin katıldığı söz programları verilebilir. Bu programlarda bir konunun derinlemesine ele alınarak uzunca bir sürede ki bu süre 30 dakikadan başlayarak 60 dakikaya da çıkabilir- ikiden fazla kişinin katılımı ile gerçekleşir.

¹ Not: (“Söz Program Metni” Aysel Aziz, Radyo Yayıncılığı sayfa 261)

Programa katılan kişiler yazılı olarak hazırlanabilecekleri gibi yazılı olmayan bir biçimde de konuşmaya katılabilirler.

Çok sesli programlara uygun bir başka program örneği de yarışma ve bulmaca türü programlardır. Bu programların en belirgin özelliği yönetici bir kişinin bulunmasının gerekliliğidir. Bu kişi bilgili deneyimli o kanalda isim yapan biri olabileceği gibi üniversite öğretim üyeleri, kamuoyunda tanınan medyatik bir kişi de olabilir.

Radyo; sese dayanan bir kitle iletişim aracı olduğundan, yöneticinin öncelikle radyonun bu özelliğini iyi bilmesi gerekir. Farklı kişilerin konuştuğunu izleyiciye hissettirmelidir. Konuklu programlarda sunucu programın başlarında birkaç kez konuklarına isimleri ile hitap ederek dinleyenlerin konukların seslerini tanımasını sağlamalıdır. Program canlı yayınlanıyorsa zamanı çok iyi değerlendirmesi gerekir. Programa katılanlara da önceden uyarıda bulunmalıdır. Yöneticinin program sonrası, program süresince yapılan konuşmalardan özet çıkararak hem programları baştan beri izleyenlerin daha iyi anlamalarını sağlamak hem de o kanalı yeni açanların programın önceki kısmında söylenenlerden bilgilendirmelerini sağlamak gibi bir görevi de vardır.

Ancak çok sesli programlarda seslerin kullanış biçimleri yönünden farklılıklar vardır. Bir açık oturum türü programda konuşmacıların gerek nitelikleri gerekse konuşma biçimleri ve düzenleri ile bir yarışma programında yer alan kişilerin programa katılmaları farklıdır. Bu yönden baktığımızda açık oturum, panel, yuvarlak masa gibi daha çok güncel konuların uzmanlarca açıklandığı bir program türü ile genel kültürü yoklama ya da belirli bir konuda heyecan yaratma gibi konuları içeren yarışma programları farklı değerlendirilir.

3.3. Karma Programlar

Bu tür programlarda, yukarıda belirtilen çeşitli yapım türleri yer alır. Özellikle kuşak yayınlarında görülen bu yapım biçiminde tek sesli (sohbet), röportaj, oyun, müzik gibi değişik biçimler kullanılır. Bazen özel eğlence programlarının yapım biçimi olarak da karma yapım kullanılmaktadır. Bu tür programlarda müzik, kısa oyunlar, fıkralar ve röportajlara yer verilmektedir.

Karma yapım biçimleri daha çok uzun süreli programlarda, örneğin bir saate varan yapımlarda blok yayın ya da kuşak yayın denilen daha çok uzun süreyi kapsayan programlarda kullanılabilir. Bu tür programlar 1990 sonrası yayına başlayan özel radyo kanallarının tercih ettiği yaygın program türü olarak görülmektedir.

Karma program biçimleri genel bir dinleyici düzeyine seslendiğinden dinamizmi ve sürekliliği sağlamak zorundadır.

Karma program biçimi TRT'nin radyo kanallarında uzun yıllardan beri kullanılmaktadır. TRT'nin kuruluşundan beri yayınlanan "Günaydın", "Günün İçinden", "Öğle Üzeri", "Öğleden Sonra", "Cumartesi Şenliği", "Gece Yarısına Doğru" gibi kuşak programlar örnek olarak verilebilir.

Özel radyo kanallarında ise daha çok müzik formatı ağırlıklı olarak müzik, düz konuşma, röportaj, canlı telefon bağlantıları, stüdyo içi, stüdyo dışı yarışma programları şeklinde uygulanmaktadır.

Resim 3.2: Radyo stüdyosunda röportaj sunumu.

Örnek Karma Program Metni

ATEŞ VE SU

JENERİK

SES 1: İyi günler sevgili dinleyiciler, takvimlerimiz 17 Mayıs'ı saatlerimiz 13.30'u gösterdiği şu dakikalarda radyo.....'de "Ateş ve Su programında yine beraberiz. Ben dj'niz Nur,

SES 2: Ben dj'niz Berkay... sizlerle bugün dostluk üzerine sohbet edeceğiz. Konu ile ilgili görüşmek üzere bir de sürpriz bir konuğumuz olacak. Güzel parçaların eşliğinde hem eğleneceğiz hem de eğlendireceğiz. Programımıza başlarken dostluğa önem veren ve dost kalmayı bilenlere Funda Arar'dan "Alagül" adlı parçayı armağan ediyoruz...

Müzik : BAŞLAR/ SÜRER/ BİTER. (Funda Arar - Alagül)

SES 2: Yaşamımız boyunca yeryüzünde yaşayan milyonlarca insanın sadece çok küçük bir bölümüyle tanışma şansına sahibiz.....

SES 1:ve şimdi telefonun ucunda bekleyen dinleyicimiz var.

Adını öğrenebilir miyiz?

Sema

Hoş geldin programımıza Sema.....

SES 1: Evet sevgili dinleyiciler sırada Ege'den "Kadere Bak".....

MÜZİK: BAŞLAR/ SÜRER/ BİTER. (EGE - Kadere Bak)

SES 1: Şimdi sıra konuğumuzu sizinle tanıştırmaya geldi. Konuğumuz başarılı bir yazar, kitaplarından söz edince hemen tanıyacaksınız.

...

SES 2: ...Hoş geldiniz efendim.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Düz programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤➤ Çok sesli programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤➤ Karma programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Programın amacına uygun yapım biçimi belirlenmesine dikkat ediniz.➤ Yapım biçimine göre program hazırlarken süresinin belirlenmesine dikkat ediniz.➤ Mesajın dinleyiciye kısa ve öz olarak verilmesine dikkat ediniz.➤ Radyoda ses esas olduğu için program sunumuna dikkat ediniz.➤ Zamanı iyi değerlendiriniz.➤ Araştırmacı olunuz.➤ Karma programlarda sürekliliği ve dinamizmi sağlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

1. Yapım biçimi, programın amacı ve içeriğine bağlı olarak belirlenir.
2. Düz programlar ikiden fazla sesin yer aldığı program yapım türüdür.
3. Tek sesli düz programlarda sürenin uzun tutulması sorun yaratmaz.
4. Röportaj türü yapım biçimi karma program türüne girer.
5. Karma programlarda sürekliliği ve dinamizmi sağlamak önemlidir.
6. Açık oturum, yuvarlak masa, gibi programlar çok sesli program türüne örnek olarak verilebilir.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Dinleyici özelliğine göre radyo programları hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Radyolarda dinleyici özelliklerine göre hazırlanan programları ve özelliklerini araştırınız.
- Radyolarda dinleyici özelliklerine göre hazırlanan programların dinleyici üzerindeki etkilerini araştırınız. Bunun için çevrenizdeki kişilerle röportaj yapınız.

Bulduğunuz sonuçları sınıf ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. İZLEYİCİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE RADYO PROGRAMLARI

4.1. Cinsiyete Göre Radyo Programları

Toplumu oluşturan iki ayrı cins olan kadın ve erkeğin ilgi alanları, beğenileri, istekleri farklıdır. Toplumsal yaşamdaki farklılık, özellikle kadının anne, ev kadını ve çalışan kadın olarak sorumlulukları ile çevresine olan ilgisinin erkeğin ilgisinden farklı olduğu ortadadır. Sağlık, çocuk bakımı, yemek ve ev ekonomisi ile ilgili konular genelde kadın izleyicilerin ilgi gösterdikleri programlardır.

Ülkemizde ve diğer ülkelerde özel olarak hazırlanan kadın programları vardır. Bu tür programların yayın saatleri ve içeriklerinde seslenen grubun özelliklerine, beğeni istek ve gereksinimlerine uyulmaya çalışılır. Kadın programlarında ev ekonomisi, çocuk bakımı, yemek tarifleri, güzellik sırları, kadın-magazin konuları vb. ele alınır. Bu programlar eğlendirirken aynı zaman da öğretici de olabilir.

Kadına seslenen özel programların yanında erkeklere seslenen özel programlar da vardır. Örneğin, belirli mesleklerle ilgili programlarda ya da genellikle spor yayınlarında hedef izleyici erkeklerdir. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki hedef izleyici kitlesi erkek olan programlara ilgi duyan kadın izleyiciler de olabilecektir.

4.2. Yaş Gruplarına Göre Radyo Programları

Radyo dinleyicilerini sınıflandıran önemli bir özellikte değişik yaş gruplarının radyo dinleme olanağına sahip olmalarıdır. Bu durum göz önüne alınarak radyo yayınları belirli yaş ve kümelerle ayrılmıştır. Çocuk, gençlik, yetişkin ve yaşlı kümeye seslenen programlar yaş kıstası göz önüne alınarak hazırlanan yayınlardır. Bu programlar içerisinde en yaygın olanı çocuklara yönelik olanlardır. Okul öncesi yaştan başlayarak, 14–15 yaşlarına değin yapılan programlar da farklı yaştaki çocukların, gereksinimleri karşılanmaya çalışılır. Bu tür programlarda hedef kitlenin ilgisini çekecek program formatları kullanılır. Çocuklar eğlendirilirken eğitime de çalışılır.

TRT yayınları içerisinde süreklilik kazanan program türlerinden biri de çocuk yayınlardır. Bu yayınlar eğitici niteliktedir. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında bu bir görev olarak TRT'ye verilmiştir. Bu bakımdan TRT, diğer eğitsel yayınlarda olduğu gibi çocuklara yönelik yayınları da eğitici içerikteki yayınlar gibi program planlarına almakla yükümlüdür.

TRT'nin programlarında okul öncesi çocuktan başlayarak, ilköğretimde bulunan çocuklara kadar onların gereksinimlerini karşılayan okuldaki eğitimlerini destekleyici, zenginleştirici eğitsel programlara yer verilmektedir.

Yaş kümesi içinde önem verilen doğrudan seslenen bir başka grup da gençliktir. Genellikle 15–20 ile 21–25 yaşları arasındaki kişilere seslenen bu tür programlarda yine eğitsel nitelikli programlara yer verilmektedir. Bu gençlerin sorunları, beğenileri de farklılık göstermektedir. Ayrıca bu gençlik kümesinde okumayan oldukça geniş bir kitlenin bulunması gerek sorunlarda gerekse bunların karşılanmasında farklılık göstermektedir.

Yaş kümeleri içerisinde seslenen diğer bir grup da yetişkinlerdir. Bu grup gençlik dönemi ile yaşlılık dönemi arasında kalan yaş kümesidir. Bu kümeye seslenen yayınlar sağlık, beslenme, çocuk bakımı, çevre sağlığı, trafik, yabancı dil öğretimi gibi beceri ve uğraş kazandıran konularda eğitsel içerikli programlar olabileceği gibi aydınlatıcı, kültürü artırıcı, eğlendirici programlar da olmaktadır.

Yaş kümeleri içinde en az seslenen kitle yaşlı dinleyicilerdir. Çalışan nüfustan bir anlamda çıkmış olan bu dinleyici kitlesi genellikle genel dinleyici kitlesi içerisinde yer almakta ya da az da olsa bir iki programla seslenilmeye çalışılmaktadır. Bu kitlenin de öğrenmeye, gelişen teknolojiyi takip etmeye ihtiyacı vardır.

TRT dışındaki özel radyolarda ağırlıklı olarak gençlere seslenen müzik yayınları görülmekte, özellikle eğitim ve kültür amaçlı her yaş grubuna seslenen program türlerine az rastlanmaktadır.

4.3. Mesleklere Göre Radyo Programı

Toplumda yaşayan insanlar değişik meslek gruplarına mensuptur. Mesleklerin çeşitli olması belirli mesleklere göre yayın yapılmasını zorunlu kılar. Özellikle toplum içinde ağırlık kazanan ve eğitim gerektiren mesleklerle ilgili yayınlara yer verilmelidir. Örneğin, öğretmen, doktor gibi toplumda oldukça geniş yeri olan mesleklerle ilgili yapılacak programlar ilgi çekecektir. Bunlar dizi, sürekli yayınlar olabileceği gibi tek bölümlük yayınlar şeklinde de görülebilir.

Bazı meslek mensupları, meslekleriyle ilgili güncel gelişmeleri öğrenmek, sıkıntılarını ve beklentilerini paylaşmak ihtiyacı duyar. Bu amaçla kitle iletişim araçlarına başvururlar. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla mesleklere yönelik, sektörel programların yapılması gerekir.

4.4. Yerleşme Birimlerine Göre Programlar

Yerleşim birimleri arasındaki farklılık yayınlara da yansır. Kentsel yaşantının sorunları, gereksinme, beğeni ve ilgisi ile kırsal kesimde yaşayan insanların sorun, gereksinme, beğeni ve ilgisi birbirinden farklıdır.

Kırsal kesimde yaşayan üretici olarak topluma katkısı olan, bu dinleyici kümesinin gerek temel eğitim açısından eksikliği gerekse gelişen teknolojinin buluşlarından üretimde yararlanmaları gereği ve gerekse evrende olup bitenden haberder edilmelerini sağlamak amacıyla bu kesime özgü özel yayınların yapılması gerekmektedir.

Özellikle kamu hizmeti yapan radyo kanallarında kırsal kesimde yaşayanlara dönük programlara ağırlık verilmektedir. Kentte yaşayanların da temel eğitimi, çevreye uyumları ile ilgili olarak sorunlarının ele alındığı, işlendiği programlar da yer almaktadır. Şunu da söyleyebiliriz ki büyük kentte yaşayanların farklı sorunlarından dolayı farklı konularda programların yer alması da doğaldır.

4.5. Eğitim ve Kültür Düzeyine Göre Programlar

Bireyin toplumsal ve ekonomik düzeyini belirleyen en önemli etkenlerden birisi de almış olduğu eğitimidir. Radyoda verilen bir iletinin dinleyici tarafından etkili biçimde alınabilmesi dinleyicinin eğitim düzeyi ile doğru orantılıdır.

Burada eğitim ile kültürü birbirinden ayırmak gerekir. Her eğitim almış kişi, kültürlü olmayabilir. Başka bir deyişle ifade edersek örgün eğitim almamış bir insan gayret göstererek kendisini yetiştirmiş olabilir. Bu programların hedefi kültürel anlamda kendisini yetiştirmiş insandır. Bir anlamda radyo ve televizyonlarda yapılacak programlarda dikkate alınması gereken nokta diploma değil, gerçek anlamdaki kültürel düzeydir.

Eğitim ve kültür düzeyine göre programları hazırlarken dikkat edilecek nokta öncelikle hedef kitlenin özelliklerini iyi belirlemektir. Bu tür programları hazırlamak bir anlamda zor iştir. Çünkü içeriği gereği bir ölçüde ciddi hazırlanmalıdır. Burada anlatılmak istenen ciddiyetin ölçülü olmasıdır. Ciddi olayım derken asık suratlı olmak doğru değildir.

Bu tür yapılan programların amacı sadece bilgi vermek değildir. Dinleyicilerde ilgi uyandıracak, onları araştırmaya yönlendirecek konuları gündeme getirmelidir. Bu programların ilkesi ezbercilikten uzak araştırmacı bir eğitim anlayışı olmalıdır.

Eğitim ve kültür düzeyine göre yapılan bu programlara ilginin sağlanması önemlidir. Konunun elverdiği ölçüde drama şeklinde hazırlanan bir sunuştan ya da müzik ve efektlerden yararlanarak bilgilerin kalıcılığı sağlanmış olur.

Diğer önemli bir husus da burada ele alınan konuların güncelliğinin korunmasına dikkat edilmesidir. Güncelliğini yitirmiş bilgilerle program yapılmamalı, bu konuda ekibin titizlikle çalışması ve araştırmacı olması gerekmektedir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Örnek Çalışma

Kendi seçeceğiniz bir radyo programını baştan sona dinleyerek bu programın amacına, kapsama alanına, yapım biçimine ve izleyici özelliğine göre hangi türlere girdiğini belirleyiniz. Bulduğunuz sonuçları sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu programın tür özelliklerini anlatınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Cinsiyete göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Yaş gruplarına göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Mesleklere göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Yerleşim yerlerine göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Cinsiyete göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.➤ Eğitim-Kültür düzeyine göre hazırlanmış programların yapım özelliklerini inceleyiniz ve örnek program hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kadınlara özel hazırlanan programlarda verilecek mesajlara dikkat ediniz.➤ Çocuk, genç, yetişkinler için hazırlanan programlarda yaş kıstasına dikkat ediniz.➤ Hazırladığınız programlarda kırsal kesimde yaşayanlarla kentte yaşayanların beğeni ve isteklerini dikkate alınız.➤ Bireylerin eğitim ve kültür düzeyine göre program hazırlamaya dikkat ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

1. Yaş kümelerine göre yapılan programlar içerisinde en yaygın, çocuklara yönelik programlardır.
2. Yaş kümeleri içinde en az seslenen kitle yaşlı izleyici kitlesidir.
3. Radyo dinleyicilerinin sosyo-ekonomik düzeylerini, bireylerin eğitim ve kültür düzeyi belirlemez.
4. Kamu yayıncılığı yapılan radyolarda, toplum içinde ağırlık kazanan ve eğitilmesi gerekli mesleklerle ilgili yayınlara az yer verilir.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Modül ile kazandığınız yeterliği aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Amacına göre radyo programı hazırlamak A) Programın amacını doğru belirlediniz mi?		
B) Amacınıza uygun, program malzemelerini belirlediniz mi?		
Kapsama alanlarına göre radyo programı hazırlamak A) Kapsama alanlarına göre (yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası) program hazırlamada önceliklerinizi belirlediniz mi?		
B) Uluslararası programlarda verilecek mesajları doğru seçtiniz mi?		
Yapım biçimlerine göre programlar hazırlamak A) Programın hedef kitlesine uygun yapım biçimini belirlediniz mi?		
B) Programın yapım biçimine uygun malzeme seçtiniz mi?		
İzleyici özelliklerine göre programlar A) Yaş gruplarına ilişkin program hazırlarken yaş kistasını dikkate aldınız mı?		
B) Program hazırlarken mesleklerin özelliklerini dikkate aldınız mı?		
C) Program hazırlarken kentsel ya da kırsal kesimin özelliklerini uygun konular seçtiniz mi?		
D) Programlarda hedef kitlenin eğitim ve kültür düzeyine uygun mesajlar seçtiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Modülü tamamladınız, tebrik ederiz. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	D
8	D
9	D
10	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	Y
6	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 3'ÜN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 4'ÜN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	D
3	Y
4	Y

Cevaplarınızı cevap anahtarları ile karşılaştırarak kendinizi değerlendiriniz.

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Broadcasterinfo dergisi

KAYNAKÇA

- Doç.Dr. AZİZ Aysel, **Radyo ve Televizyona Giriş**, ANKARA 1981
- Prof.Dr. AZİZ Aysel, **Radyo Yayıncılığı**, ANKARA, 2002,
- Doç.Dr.ÇAKIR Hamza, **Tüm Yönleriyle Radyo**, ANKARA, 2005.
- KAYE Michael POPPERWELL (Çeviren Tuğrul Eryılmaz), **Radyo Dersleri**, İSTANBUL, 1995.
- ELDEM Müge, **Reklam Yazarlığı**, İSTANBUL, 2002.
- ÖNGÖREN Tali Mahmut, **Senaryo ve Yapım**, İSTANBUL, 1996.
- KIVANÇ OYA, **Radyo- T V Haberciliği**, MEB. Yayınevi, 2002.